

Sygn. akt VIII Ca 155/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Katarzyna Borowy (spr.)
Sędziowie:	SSO Małgorzata Kończal SSO Jadwiga Siedlaczek
Protokolant:	sekr. sądowy Natalia Wilk

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2013 r. w Toruniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **małoletniej M. M. działającej przez matkę J. M.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej w S.**

o podwyższenie renty

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Grudziądzu

z dnia 28 grudnia 2012 r.

sygn. akt I C 1073/12

oddala apelację.

VIII Ca 155/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2012 r. Sąd Rejonowy w Grudziądzu w sprawie z powództwa J. M. przeciwko (...) SA w S. o podwyższenie renty:

I. podwyższył rentę płatną przez pozwanego na rzecz powódki, zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 23 kwietnia 2010 r., sygn. akt I C 56/08 z kwoty 480,00 zł miesięcznie do kwoty 530,00 zł miesięcznie, począwszy od kwietnia 2012 r., płatne do dnia 10-tego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku zwłoki w płatności,

II. oddalił powództwo w pozostałej części,

III. nie obciążył powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu należnych pozwanemu.

Sąd I instancji ustalił, że wyrokiem z 23.04.2010 r. Sąd Okręgowy we Włocławku zasądził od pozwanego (...) S.A. w S. na rzecz M. M. rentę w kwocie po 480,00 zł miesięcznie, począwszy od maja 2008r., płatną do 10 -ego każdego miesiąca.

W uzasadnieniu Sąd ten wskazał m.in., iż ojciec małoletniej powódki A. M., który w dniu 14.08.20007r. poniósł śmierć w wypadku samochodowym, do chwili śmierci pracował w firmie (...) w G. na stanowisku specjalisty ds. kontraktacji i skupu. Pracował tam od dnia 19.03.2002r. i zarabiał miesięcznie ok. 1.200,00 – 1.500,00 zł netto.

Kilka lat przed śmiercią A. M. przeszedł operację usunięcia guza mózgu, w trakcie której uszkodzona została przysadka mózgowa i z tego powodu leczyl się hormonalnie.

Poszkodowany, z uwagi na przebytą operację i podjęte leczenie, otrzymywał rentę w wysokości 570,00 zł miesięcznie, która stanowiła jego dodatkowe źródło dochodu.

J. M. na rok przed śmiercią męża podjęła pracę w sklepie (...) w G. na stanowisku specjalisty ds. wyposażenia domu. Na stanowisko to awansowała ze stanowiska sprzedawcy.

Przed śmiercią A. M. dochody rodzinie przynosiła też przydomowa działka o pow. 40 arów, z czego ok. 30 arów było przeznaczone na uprawy ogrodnicze. Uzyskiwali z tego tytułu bliżej nie ustalone dochody, które przeznaczali m.in. na budowę domu. Ponadto małżonkowie M. na własne potrzeby hodowali drób. Produkcja ogrodnicza wymagała dużych nakładów pracy i wykonywana była osobiście przez A. M., który miał doświadczenie w produkcji rolnej i niezbędną wiedzę, ukończył bowiem studia na Akademii Rolniczej w B..

Po śmierci A. M. przyznano powódce i jej matce J. M. rentę rodzinną w łącznej kwocie 527,58 zł.

M. M. w dniu (...) skończyła 17 lat. Obecnie jest uczennicą drugiej klasy (...)Liceum Ogólnokształcącego (...)w G.. W przyszłym roku powódka przystąpi do egzaminów maturalnych, a po pomyślnym ich zdaniu zamierza ubiegać się o przyjęcie na studia o kierunku politechnicznym. Chciałaby pobierać dodatkowe lekcje z matematyki i fizyki i brać udział w olimpiadach.

Latem 2011r. pogorszył się stan zdrowia powódki. Przez długi okres czasu występował u powódki katar i kaszel. We wrześniu 2011r. powódka zgłosiła się na wizytę do Prywatnego Gabinetu (...). Przeprowadzone w gabinecie testy wykazały, że małoletnia powódka jest uczulona na bylicę. Od tego czasu powódka jest pod stałą kontrolą alergologa i zażywa okresowo leki. Za każdą wizytę lekarską matka małoletniej powódki płaci po 100,00 zł. Koszt zakupu leków na 1 miesiąc wynosi od 200,00 zł do 300,00 zł.

Powódka M. M. jest nastolatką i ma coraz większe potrzeby. Dotyczy to zwłaszcza zakupu kosmetyków, odzieży oraz wydatków związanych z uczestnictwem w życiu kulturalnym i towarzyskim. Małoletnia powódka po śmierci ojca zamknęła się w sobie i niechętnie utrzymywała kontakty ze swoimi rówieśnikami. Obecnie coraz bardziej angażuje się w życie towarzyskie (uczestniczy w spotkaniach i różnego typu imprezach). Wydatki miesięczne, jakie ponosi J. M. w związku z utrzymaniem córki M. poza artykułami spożywczymi wynoszą około 568,00 zł. Do tych kosztów dochodzą jeszcze okresowe wydatki związane z wizytami u alergologa oraz zakupem leków.

Matka małoletniej powódki J. M. jest aktualnie zatrudniona w supermarkecie (...) w G. i jej wynagrodzenie brutto wynosi 1.500,00 zł.

J. M. ma na utrzymaniu jeszcze córkę z poprzedniego małżeństwa N. B., która obecnie jest studentką Wydziału (...)Uniwersytetu (...)w T. oraz Wydziału (...) Są to studia stacjonarne. N. B. od swojego ojca otrzymuje po 350,00 zł miesięcznie alimentów. Matka przekazuje jej co miesiąc od 400,00 – 500,00 zł.

J. M. zamieszkuje wraz z córką M. oraz córką N. B. w domu jednorodzinnym, położonym w N., który nie jest jeszcze wykończony. Poności wydatki związane z zakupem węgla (ok.800 zł), uiszczaniem opłat za wodę (ok.11 zł), energię (ok. 263,39 zł), usługi kominiarskie, podatku od nieruchomości (75 zł na kwartał), opłaty za telefon i internet (ok.100 zł), wynajem pracowników do cięcia drewna i koszenia trawy, oraz na zakup leków i biletu miesięcznego dla siebie (150 zł + 76 zł).

Aktualnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wypłaca J. M. rentę rodzinną w wysokości 728,18. Renta ta podlega podziałowi na dwie osoby po 364,09 zł. Do renty rodzinnej uprawnione są: J. M. i M. M..

Zmiana wysokości renty ustalonej w oparciu o art. 446 §2 k.c. jest dopuszczalna wyłącznie na podstawie art. 907 §2 k.c. Przesłanki określone w art. 446 §2 k.c. oraz art. 135 k.r i o. Sąd musi jednak uwzględnić także wówczas, gdy na podstawie art. 907 §2 k.c. strona żąda zmiany wysokości lub czasu trwania renty, w związku ze zmianą stosunków.

Zgodnie z art. 907 §2 k.c., jeżeli obowiązek płacenia renty wynika z ustawy, każda ze stron może w razie zmiany stosunków żądać zmiany wysokości lub czasu trwania renty, chociażby wysokość renty i czas jej trwania były ustalone w orzeczeniu sądowym lub w umowie.

Przesłanką żądania zmiany wysokości lub czasu trwania renty jest zmiana stosunków, a ciężar dowodu – zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na powodzie (wyrok SN z 05.03.1976 – III PRN 4/76, LEX Nr 14301). Zmiana stosunków musi nastąpić po dacie ustalenia uprawnienia do renty.

Renta dla małoletniej powódki została ustalona wyrokiem Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 23.04.2010r. Renta ta została ustalona na poziomie 480,00 zł.

Po tej dacie nastąpiły zmiany w zakresie potrzeb małoletniej powódki. Wzrosły wydatki związane z dorastaniem małoletniej M. M. która, jak każda młoda osoba, odczuwa potrzebę zapewnienia sobie rozrywki, bądź to poprzez udział w imprezach młodzieżowych, bądź to poprzez spotkania z rówieśnikami. Zwiększyły się ponadto jej oczekiwania co do zakupu modnej odzieży oraz kosmetyków. Ponadto powódka chciałaby korzystać z dodatkowych, prywatnych lekcji z przedmiotów ścisłych, w z związku z zamiarem podjęcia studiów na kierunku politechnicznym, na które aktualnie nie może sobie pozwolić z braku środków.

Przede wszystkim jednak pojawiły się nowe okoliczności, które nie występowały w chwili ustalania renty. Dotyczą one wystąpienia alergii u małoletniej powódki, co zostało stwierdzone we wrześniu 2011r (zaświadczenie lekarskie – k.18 akt) i pojawienia się dalszych wydatków z tym związanych.

Dlatego uwzględniając powyższe Sąd Rejonowy stwierdził iż żądanie podwyższenia renty znajduje uzasadnienie w zgromadzonym materiale dowodowym, ale tylko częściowo tj. do kwoty 530 zł. Żądanie ponad wskazaną kwotę, jako bezzasadne podlegało oddaleniu.

Ponieważ koszty utrzymania małoletniej powódki wzrosły już w 2011r, co wiązało się m.in. z koniecznością podjęcia leczenia i zakupu leków, żądanie podwyższenia wysokości renty począwszy od kwietnia 2012r należało uwzględnić.

Orzeczenie o kosztach zawarte w pkt.III wyroku uzasadnia przepis art. 102 k.p.c. Małoletnia powódka utrzymuje się z renty pozwanego w kwocie 480 zł oraz renty rodzinnej w kwocie 364,09 zł i nie posiada żadnych innych dochodów. Dlatego zdaniem Sądu Rejonowego istniały podstawy, aby nie obciążać jej kosztami postępowania należnymi pozwanemu.

Od powyższego wyroku apelację wniósł pozwany zaskarżając wyrok w części tj.:

- w zakresie pkt I w całości,

- w zakresie pkt III w całości,

i zarzucając mu:

1. Naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny sędziowskiej polegające na uznaniu, iż w sprawie zostało wykazane, że u powódki po 23 kwietnia 2010 r. nastąpiły zmiany w zakresie jej potrzeb uzasadniające podwyższenie renty zasądzonej na podstawie art. 446 § 2 k.c. do kwoty 530 zł miesięcznie, podczas gdy powódka nie przedstawiła jakichkolwiek dowodów w celu wykazania wysokości tych potrzeb, w szczególności wysokości kosztów leczenia, wydatków związanych z rozrywką i innych wydatków, np. dodatkowych lekcji,

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny sędziowskiej polegające na uznaniu iż otrzymywane przez powódkę do tej pory środki w kwocie 844,09 zł miesięcznie łącznie tytułem renty z art. 446 § 2 k.c. oraz renty rodzinnej nie odpowiadają potrzebom powódki w części w której zobowiązany był je zaspokajać zmarły, podczas gdy otrzymywane miesięcznie środki w wysokości 844,09 zł całkowicie odpowiadają potrzebom powódki, w zakresie w jakim do ich zaspokojenia był zobowiązany zmarły,

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny sędziowskiej polegające na daniu wiary zeznaniom J. M. co do faktu ponoszenia i wysokości kosztów związanych z leczeniem powódki i uczestniczeniem powódki w życiu kulturalnym i towarzyskim, podczas gdy zeznania te są niewiarygodne w szczególności w zakresie wysokości miesięcznych kosztów zakupu leków dla powódki a dodatkowo na potwierdzenie prawdziwości tych twierdzeń, powódka nie przedstawiła żadnych dowód, w szczególności rachunków, faktur, recept itp.

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i pominięcie okoliczności, że możliwości zarobkowe zmarłego z uwagi na jego poważną przewlekłą chorobę nie zwiększyłyby się, a renta rodzinna otrzymywana przez powódkę w okresie po wydaniu wyroku z 23 kwietnia 2010 r. wzrosła do kwoty 364,09 zł (łącznie 728,18 zł na rzecz powódki i jej matki),

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak określenia w uzasadnieniu wyroku jakie przesłanki i dowody wskazują na to, że zmarły miałby możliwości zarobkowe i majątkowe pozwalające na świadczenie na rzecz powódki kwoty 530 zł miesięcznie tytułem alimentów,

2. Naruszenie prawa materialnego przez jego niewłaściwe zastosowanie, a to:

- art. 446 § 2 k.c. w zw. z art. 135 k.r.i.o. poprzez całkowite pominięcie przy ocenie zasadności roszczenia o podwyższenie renty odszkodowawczej możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego, który jako osoba schorowana, od 10 lat przebywająca na rencie inwalidzkiej nie osiągałby dochodów pozwalających na alimentowanie córki w wysokości 530 zł miesięcznie,

- art. 907 § 2 k.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że zmieniły się stosunki w sposób uzasadniający podwyższenie renty do kwoty 530 zł, podczas gdy powódka nie wykazała czy i w jakim zakresie zwiększyły się jej potrzeby oraz czy możliwości zarobkowe i majątkowe zmarłego uzasadniały podwyższenie renty do wskazanej kwoty.

Wskazując na powyższe podstawy, pozwany wniosł :

- o zmianę wyroku w zaskarżonej części, poprzez oddalenie powództwa w części zaskarżonej oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję według norm przepisanych,

ewentualnie

- o uchylene wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi Rejonowemu przy uwzględnieniu kosztów procesu za I i II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wniesiona przez pozwanego jest nieuzasadniona a zarzuty w niej zawarte nie zasługują na uwzględnienie.

Sąd I instancji w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o dowody przeprowadzone przed tym sądem, a dokonując ich oceny nie przekroczył granic swobodnej oceny dowodów. Sąd Okręgowy ustalenia te w całej rozciągłości podziela i czyni je własnymi. Sąd I instancji zastosował również w sposób prawidłowy przepisy prawa materialnego. Odnosząc się do zarzutów dotyczących wadliwych ustaleń Sądu I instancji stwierdzić należy co następuje:

Nie jest wystarczającym uzasadnieniem naruszenia normy art. 233 § 1 kpc przedstawienie przez stronę skarżącą własnej oceny dowodów i wyrażenie dezaprobaty dla oceny prezentowanej przez Sąd I instancji. Skarżący ma obowiązek wykazania naruszenia przez Sąd paradygmatu oceny wynikającej z art. 233 § 1 kpc, a zatem wykazanie, że Sąd a quo wywiódł z materiału procesowego wnioski sprzeczne z zasadami logiki lub doświadczenia życiowego, względnie pominął w swojej ocenie istotne dla rozstrzygnięcia wnioski wynikające z konkretnych dowodów - grupy dowodów.

W ocenie Sądu Okręgowego pozwany nie wykazał skutecznie w apelacji aby Sąd I instancji dopuścił się obrazy art. 233 § 1 kpc o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia. Sąd Rejonowy oparł swoje ustalenia w dużym stopniu w oparciu o dowód z przesłuchania matki powódki. Dowód z przesłuchania stron ma charakter dowodu subsydiarnego. Powinien być przeprowadzony jedynie wówczas, gdy za pomocą innych środków dowodowych nie zostały dostatecznie wyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Nie należy dopuszczać dowodu z przesłuchania stron jeżeli sąd za pomocą innych środków dowodowych wyrobi sobie przekonanie co do stanu faktycznego i zgłoszonym przez strony żądań. Sąd nie tylko nie ma obowiązku uwzględnienia wniosku dowodowego ale ewentualne przeprowadzenie dowodu w takiej sytuacji miałoby charakter uchybienia procesowego. Jeśli w ocenie strony pozwanej dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron stanowiło uchybienie procesowe należało zgłosić zastrzeżenie w trybie art. 162 kpc. Nie może budzić najmniejszych wątpliwości w świetle orzecznictwa sądowego i stanowiska doktryny, że dyspozycją tego przepisu objęte są również postanowienia Sądu w zakresie dopuszczenia dowodów, a także to, że utrata tego zarzutu jest bezpowrotna w dalszym toku postępowania, a więc także w postępowaniu apelacyjnym, chyba że chodzi o przepisy prawa procesowego, których naruszenie sąd powinien wziąć pod uwagę z urzędu, albo że strona nie zgłosiła zastrzeżeń bez swej winy. Zarzut tego rodzaju nie został postawiony. Jeśli zaś dowód z przesłuchania stron został dopuszczony, powinien zostać oceniony przez Sąd.

Dowodem, w oparciu o który Sąd Rejonowy ustalił potrzeby małoletniej, a w szczególności zwiększone koszty utrzymania był właśnie dowód z przesłuchania matki małoletniej powódki oraz zaświadczenie od lekarza alergologa. W ocenie Sądu Okręgowego nic nie stało na przeszkodzie aby wobec wiarygodności powyższych dowodów oprzeć w oparciu o nie ustalenia. Zarzut pozwanego, że zeznania J. M. są niewiarygodne nie został uzasadniony. Jeśli założyć, że wynikająca z wyroku z dnia 23 kwietnia 2010 roku renta była adekwatna do potrzeb małoletniej, a po tej dacie ujawniły się dalsze koszty związane z jej utrzymaniem należało przyjąć, że potrzeby wzrosły, a skoro tak to zaistniały przesłanki do podwyższenia renty. Brak też przesłanek, by przyjąć aby którykolwiek z wydatków uzasadniający przyznanie renty w 2010 roku stał się nieaktualny, bądź aby uległ zmniejszeniu. Biorąc pod uwagę powszechnie wiadomy wzrost cen należy założyć, że dotychczas ponoszone koszty np. z tytułu żywienia utrzymywały się co najmniej na tym samym poziomie. W momencie orzekania o rencie w roku 2010 powódka miała prawo do renty rodzinnej. Wzrost wysokości tej renty na przestrzeni 2 lat co najwyżej równoważył wzrost cen. Dlatego zasadnie można przyjąć, że nowe usprawiedliwione potrzeby uzasadniają podwyższenie renty w stopniu przyjętym przez Sąd I instancji. Kolejno podnieść należy, że z prawidłowych ustaleń Sądu I instancji wynikało, że zmarły ojciec małoletniej pracował, otrzymywał rentę, a także dodatkowy dochód z tytułu upraw. W tej sytuacji jeśli dochód z tytułu zatrudnienia i renty to kwota około 1770-2070 zł netto, oraz bliżej nie ustalony dochód z upraw, to z całą pewnością możliwości zarobkowe ojca małoletniej pozwalałyby na płacenie alimentów w kwocie 530 zł miesięcznie.

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 kpc nie jest uzasadniony, bowiem Sąd Rejonowy dokonał niezbędnych ustaleń faktycznych oraz przeprowadził stosowną ocenę prawną. Sfera motywacyjna orzeczenia jest na tyle jasna, że możliwe było poddanie jej ocenie instancyjnej.

W dalszym ciągu za chybiony uznać należy zarzut naruszenia art. 446 § 2 kc w zw. z art. 135 krio bowiem możliwości zarobkowe zmarłego pozwalałyby na płacenie renty alimentacyjnej w wysokości 530 zł. Również nie jest uzasadniony zarzut naruszenia art. 907 § 2 kc w zw. z art. 6 kc bowiem wzrost kosztów utrzymania z tytułu leczenia samej alergii uzasadniał podwyższenie renty o 50 zł miesięcznie. Niewątpliwie przy tym leczenie alergii u powódki pochłania koszty nierównomierne w poszczególnych miesiącach w skali całego roku.

Mając na uwadze powyższe apelację jako nieuzasadnioną należało oddalić podstawie art. 385 kpc.